

KØBENHAVNS UNIVERSITET
INSTITUT FOR ANTROPOLOGI

SOFIE ISAGER AHL

REGENERATION

Gensidigt belende praksisser i en ny jordbrugsbevægelse

PH.D.-AFHANDLING 2021

INSTITUT FOR ANTROPOLOGI
DET SAMFUNDSVIDENSKABELIGE FAKULTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET
PH.D.-AFHANDLING 2021 · ISBN 978-87-7209-416-8

SOFIE ISAGER AHL

REGENERATION

Gensidigt helende praksisser i en ny jordbrugsbevægelse

SOFIE ISAGER AHL

REGENERATION

Gensidigt belende praksisser i en ny jordbrugsbevægelse

PH.D.-AFHANDLING • INSTITUT FOR ANTROPOLOGI
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Regeneration – Gensidigt helende praksisser i en ny jordbrugsbevægelse

Institut for Antropologi
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Københavns Universitet

Øster Farimagsgade 5
1353 København K

Vejleder: Cecilie Rubow
Afleveret august 2021

Ph.d.-afhandling 2021 © Sofie Isager Ahl
ISBN 978-87-7209-416-8 (trykt bog)
ISBN 978-87-7209-434-2 (e-bog)
Trykt hos SL grafik, Frederiksberg (slgrafik.dk)

Anonymitet

De fleste af de mennesker, jeg har talt med eller interviewet i forbindelse med arbejdet omkring denne afhandling, har ikke haft et ønske om at blive anonymiseret. Der er dog enkelte steder, hvor jeg har alligevel har valgt at anonymisere af forskellige hensyn.

Regeneration

Indhold

1. Regeneration.....	s. 7
Fra jordbrugsskole til regenerativ landbrugsbevægelse · Aurland og følsomheder i felten · Regeneration – temaer i afhandlingen · Regeneration som begreb · Den livgivende død · De levende tegn · Hjem søgelse og den produktive forvirring · Antropologien som poesi	
2. Komødre.....	s. 39
Foderkrise · Mødet med Malik · Rationaliseringen af norsk landbrug · Nye perspektiver på køer · Komødre · Domesticeringen af dyr · En urovækkende følsomhed · At miste følsomheden igen · At overkomme fremmedgørelsen · Konklusion	
3. Hjemmeslagtning.....	s. 63
Liv og død i en regenerativ proces · Irene · Hjemmeslagtning · Følelser omkring slagtning · Ritualiseringen af slagtning · Blodpandekager · En pragmatisk taknemmelighed · Drømmebilleder · Konklusion	
4. De nye forgængere.....	s. 85
Da solen forsvandt · Astrid · Rødder i antropologien · Rodfæstelse i en ny modernitet · Odel – om at arve på norsk · Thomas · Fremtiden går igen · Konklusion	
5. Lysbønder.....	s. 111
Vintersolhverv · Samtalebogen · Den levende jord · Nye perspektiver på jord · Etik i antropologien · En regenerativ poetik · Markens biofoni · Sommerfugledalen · Konklusion	
6. Hjem søgte livsformer.....	s. 139
Forår · Marias gødningsafvænnning · Den indre gartner · En næsten regenerativ landbrugshave · Ploven går igen · Det kapitalistiske spøgelse · Konklusion	
Konklusion.....	s. 167
Litteratur.....	s. 175
Abstract.....	s. 195

Kapitel 1. Regeneration

Regeneration kommer af latin *regenerationem* “at genføde” af *re-* “igen” og *generare* “avle, frembringe,” at gendanne eller genopbygge sig selv. Inden for biologien er regeneration beskrevet som de biologiske processer, hvorved levende organismer erstatter tabte celler, væv eller kropsdele (Grubb 1977). Og så er det – som adjektiv – navnet på en ny landbrugspraksis. FN anslog i 2014, at hvis udpiningen af jorden fortsætter, vil der om 60 år ikke længere være muldjord tilbage at dyrke afgrøder i (Arsenault 2014; FAO 2015). Regenerativt landbrug er blevet præsenteret som et svar på denne krise. Inden for en regenerativ praksis arbejdes der aktivt med at øge humusindholdet og det mikrobiologiske liv i jorden, binde CO₂ samt forbedre den såkaldte ‘liquid carbon pathway,’ som den australske jordøkokolog Christine Jones har døbt den proces, hvorved atmosfærisk kulstof konverteres til frugtbar humus¹ (Jones 2008). Det handler om dels at forbedre jordens frugtbarhed, så der kan skabes grobund for, at nyt liv kan spire frem i den tid, der kommer, samt at tage vare på og dyrke jordens evne til at binde CO₂, som et led i en global respons på klimakrisen og de enorme mængder kulstof, der er blevet udledt i atmosfæren i nyere tid.

Den første gang jeg hørte begrebet ‘regenerativt landbrug’ var umiddelbart efter min ankomst til Sogn Jord- og Hagebrugsskule² i sommeren 2018. Skolen, der er Norges eneste økologiske landbrugsskole, ligger klemmt inde mellem bratte fjelde for enden af en af Sognefjordens grene i Aurlandsdalen på det norske Vestland. Her skulle jeg bo i knap et år for at udføre mit feltarbejde blandt elever, lærere, får, geder, køer og tomater foruden de mange andre arter, der deltager i det daglige liv på skolens gård. Jeg havde præsenteret mit projekt for skolens rektor, Aksel, som ét, der grundlæggende drejede sig om “kultiveringen af økologisk følsomhed”, og jeg var i udgangspunktet interesseret i at undersøge, hvordan folk udvikler en følsomhed overfor spørgsmål omkring økologi. Jeg havde hørt, at flere af eleverne og lærerne

---

¹ Humus er centralt i det regenerative landbrugs forsøg på at binde atmosfærisk kulstof (CO₂) i jorden. Det er en samlebetegnelse for det stabile organiske materiale, der er tilbage, når bakterier, svampe, regnorme og andet mikroliv har omsat dyre- og planterester. En høj humusprocent forbindes generelt i landbruget med både god jordstruktur og et aktivt mikroliv, der gør planterne mere robuste mod vejr, vind og sygdomme samt med bindingen af atmosfærisk kulstof (Ahl & Skovgaard 2020; se også Jakobsen 2015).

² Fremover refereret til som SJH, jordbrugsskolen eller blot ‘skolen’.

på skolen havde lagt andre fag eller jobs bag sig til fordel for at blive *småbrukere*³ og var derfor optaget af, hvad der får folk til at lægge deres liv om for at gå ind i landbruget. Det viste sig, at skolen kort tid inden min ankomst var gået i gang med at eksperimentere med at indføre regenerative praksisser på gården og i undervisningen. Og jeg fandt, at det ord, de brugte om den nye landbrugspraksis, også var sigende for den proces, som flere af de unge bønder jeg mødte i Aurland var ved at gennemgå i deres eget liv. ‘Regeneration’ står således for mig som både et emisk begreb, der som et deskriptivt adjektiv beskriver en ny landbrugsform, der er under udvikling i disse år. Og så er det blevet et billede på den stræben efter at skabe et meningsfuldt liv, som jeg har mødt blandt flere af de bønder, jeg har arbejdet med.

Inden for antropologien er begrebet regeneration blevet brugt i en række forskellige felter, som jeg senere vil give et kort oprids af, men i første omgang er det væsentligt for mig at bemærke, at den mest almindelige forståelse af begrebet i denne sammenhæng er, at det betegner en fornyelses- eller genopbyggelsesproces, der er opstået efter en krise (Schwartz & Nichols 2010). Vi befinder os midt i adskillige store og sammenfaldende kriser i disse år, der hjemsøger vores liv og gøremål her på Jorden. Flere forskere peger på, at klimaforandringerne allerede er i fuld gang, og at forandringer i den kommende tid vil blive både hyppigere og mere intense (IPCC 2021; se også Oreskes 2004). Biodiversiteten falder med uhørt hast, med over én million arter i verden der pt. er truet af udryddelse (IPBES 2019). Disse grundlæggende økologiske kriser er noget, de unge bønder, jeg har talt med, er akut opmærksomme på. Det er forskellige former for krisebevidsthed, der har fået mange af dem til at vende sig mod landbruget i bestræbelsen på “at gøre noget”. Flere af dem, der havde haft andre jobs, før de kom til skolen, beskrev, hvordan det ikke havde følt meningsfuldt at sidde på et kontor eller bag en computer, at der var noget, der grundlæggende ikke “stemte” i deres liv. Der var en uoverensstemmelse mellem det, de oplevede som nødvendigt at foretage sig, og det, de i praksis gjorde. Flere af dem beskrev, hvordan de måtte ud at gøre noget fysisk, noget helt konkret, med hænderne, der var “meningsfuldt” ikke blot for dem selv, men også for at gøre

---

³ *Småbrukere* er det norske ord for én, der forvalter et lille, alsidigt gårdsbrug. Men kært barn har mange navne, og igennem denne afhandling kalder jeg de mennesker, jeg har arbejdet med, for både unge bønder, elever og jordbrugere – selvom de også kunne kaldes *småbrukere*, agronomer eller kommende landmænd. For mig klinger landmand på dansk mere industrielt og ‘stor-skala’ end *småbruker* gør på norsk. Mange af dem, jeg har arbejdet med, definerer sig i opposition til den skala, der dyrkes på i Danmark. Derfor foretrækker jeg ordene unge bønder eller jordbrugere, når jeg taler om eleverne på skolen, for at understrege at de arbejder henimod et landbrug af mindre skala.